

QORTI CIVILI PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF MARK CHETCUTI LL.D.

Illum l-Erbgha-Tnejn, 24 ta' Frar, 2016

Numru 4

Rikors Guramentat Nru. 407/2011

Adrian Vella Petroni u martu Lilian Vella Petroni

vs

**HSBC Bank Malta p.l.c.,
Gaetano Savery u Richline Savery Testa**

Il-Qorti,

Rat ir-rikors guramentat tal-atturi tas-26 ta' April 2011 li jghid hekk:

1. Illi fis-sena 2007, il-konvenuti Gaetano Savery u martu Richline Savery Testa, jew min minnhom, avvicinaw lill-esponenti u hajruhom jinvestu magghom fi progett illi allegatament kien jinvolvi l-izvilupp ta' proprjeta immobbli u ghal dan l-iskop l-imsemmija konvenuti talbu lill-esponenti somma sostanzjali;
2. Illi l-esponenti ma kellhomx disponibbli tali somma hlief bhala "fixed deposit account" mal-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c., senjatament fil-kont bin-numru 085-108447-103 u l-konvenuti l-ohra, jew min minnhom, issuggerew illi l-esponenti jidhlu f'kuntratt ta' rahan ossija "pledge agreement" illi permezz tieghu joffru garanzija sabiex dawk il-konvenuti jkunu jistghu jisselfu s-somma mitluba minghand il-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c.;
3. Illi l-konvenuti kollha, anke l-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c. - tramite r-rapprezentanti taghha - assiguraw lill-esponenti illi s-self illi kien ser jinghata lill-konvenuti Gaetano Savery u Richline Savery Testa kien ser jintuza ghall-iskop miftiehem u cioe ghall-progett ta' zvilupp ta' proprjeta immobbli;

4. Illi nhar l-1 ta' Novembru, 2007, l-esponenti iffirmaw bhala "pledgers" flimkien mal-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c. bhala "pledgee" u l-konvenuti l-ohra bhala "principal debtors" kuntratt ta' rahan intitolat "Memorandum of Pledge of Stocks and Shares and other Marketable Securities and Balances in Accounts to secure advances to the Pledgor or to a Third Party" permezz ta' liema in kunsiderazzjoni tal-facilita bankarja moghtija mill-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c. lill-konvenuti l-ohra Gaetano Savery u Richline Savery Testa konsistenti f'self approvat nhar il-5 ta' Ottubru, 2007, l-esponenti taw b'rahan il-kont bin-numru 085-108447-102. Kopja ta' dan il-kuntratt ta' rahan qieghda tigi hawn annessa u mmarkata bhala "Dokument AVP1";

5. Illi kopja ta' "sanction letter" illi nharget mill-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c. lill-konvenuti l-ohra Gaetano Savery u Richline Savery Testa izda datata - fuq l-ewwel pagna taghha nhar l-20 ta' Settembru, 2007 - qieghda tigi hawn annessa u mmarkata bhala "Dokument AVP2". Din is-"sanction letter" tispecifica illi s-self kien qieghed jinghata "to finance third party's share of purchase of land". Kopja tas-"sanction letter" datata nhar il-5 ta' Ottubru, 2007 mhijiex qieghda tigi annessa ma' dan ir-rikors mahluf ghaliex ghalkemm l-esponenti talbu kopja - anke bil-miktub - lill-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c., din ma tathom ebda kopja taghha;

6. Illi wara illi l-konvenuti Gaetano Savery u Richline Savery Testa hadu l-imsemmi self mill-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c., huma naqsu milli jonoraw l-obbligu ta' hlas lura tas-self moghti lilhom u permezz ta' ittra mibghuta mill-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c. lill-esponenti nhar it-23 ta' Lulju, 2009, kopja ta' liema qieghda tigi hawn annessa u mmarkata bhala "Dokument AVP3", l-esponenti gew avzati illi ittiehed ammont mill-kont taghhom bin-numru 085-108447-103 li gie pacut mad-djun tal-konvenuti l-ohra Gaetano Savery u Richline Savery Testa;

7. Illi l-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c. ma kellhiex id-dritt illi tappropja u tpaci flus tal-esponenti mizmuma minnhom fil-kont bankarju bin-numru 085-108447-103 ma' djun tal-konvenuti Gaetano Savery u Richline Savery Testa peress illi bil-kuntratt ta' rahan iffirmit mill-esponenti nhar l-1 ta' Novembru, 2007, kien il-kont bin-numru 085-108447-102 illi inghata b'rahan u mhux il-kont illi minnhom ittiehdu l-flus mill-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c.;

8. Illi fi kwalunkwe kaz, il-kuntratt ta' rahan iffirmit mill-esponenti nhar l-1 ta' Novembru, 2007, hawn fuq imsemmi, huwa null u bla effett billi l-kunsens tal-esponenti gie karpit b'qerq u ghemil doluz kemm da parti ta' rapprezentanti tal-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c, kif ukoll da parti tal-konvenuti l-ohra Gaetano Savery u Richline Savery Testa, jew min minnhom, liema qerq u ghemil doluz kienu tali illi minghajrhom l-esponenti certarnent ma kenux jiffirmaw l-istess. L-entita ta' dan il-qerq u ghemil doluz ser tirrizulta ampjament waqt it-trattazzjoni ta' dina l-kawza;

9. Illi inoltre, il-kuntratt ta' rahan iffirmit mill-esponenti nhar l-1 ta' Novembru, 2007, hawn fuq imsemmi, huwa wkoll null u bla effett billi l-kawza jew kunsiderazzjoni ta' dak il-kuntratt hija wanda falza u dana peress illi ma huwiex minnu illi s-self illi ittiehed mill-konvenuti Gaetano Savery u Richline Savery Testa minghand il-

kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c. kien intiz "to finance third party's share of purchase of land" jew ghall-progett ta' zvilupp ta' proprjeta immobbli u dan kif ser jirrizulta ampjament waqt it-trattazzjoni ta' din il-kawza;

10. Illi in ogni kaz pero sussidjarjament u minghajr pregudizzju ghal dak kollu hawn fuq espost, il-kuntratt ta' rahan in kwantu jawtorizza lill-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c. tapproprja flus tal-esponenti huwa null peress illi jmur kontra dak illi jiddisponi l-artikolu 1973 tal-Kodici Civili (Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta);

11. Illi ghalkemm l-esponenti stiednu lill-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c, sabiex tinstab soluzzjoni bonarja, irrizulta illi l-istess kumpannija bankarja konvenuta ma kenitx disposta illi tasal ghal tali ftehim;

12. Illi ghalhekk kellha ssir din il-kawza;

13. Illi dawn il-fatti l-esponenti jafhom personalment;

Ghaldaqstant u ghar-ragunijiet kollha premissi, wara illi jsiru d-dikjarazzjonijiet necessarji u illi jinghataw il-provvedimenti opportuni, jghidu l-konvenuti ghaliex m'ghandhiex dina l-Onorabbli Qorti tilqa' t-talbiet tal-esponenti illi qeghdin hawn jitolbu illi dina l-Onorabbli Qorti jghogobha:

1. Tiddikjara u tiddeciedi, fl-ewwel lok, illi l-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c. ma kellhiex id-dritt illi tapproprja u tpaci flus tal-esponenti minnhom fil-kont bankarju bin-numru 085-108447-103 ma' djun tal-konvenuti Gaetano Savery u Richline Savery Testa peress illi bil-kuntratt ta' rahan iffirmit mill-esponenti nhar l-1 ta' Novembru, 2007, kien il-kont bin-numru 085-108447-102 illi inghata b'rahan u mhux il-kont illi minnhom ittiehdu l-flus mill-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c.;

2. Tiddikjara u tiddeciedi, fit-tieni lok, illi l-kuntratt ta' rahan iffirmit mill-esponenti nhar l-1 ta' Novembru, 2007, hawn fuq imsemmi, huwa null u bla effett billi l-kunsens tal-esponenti gie karpit b'qerq u ghemil doluz kemm da parti ta' rapprezentanti tal-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c. kif ukoll da parti tal-konvenuti l-ohra Gaetano u Richline Savery Testa, jew min minnhom, liema qerq u ghemil doluz kienu tali illi minghajrhom l-esponenti certament ma kenux jiffirmaw l-istess kuntratt ta' rahan;

3. Tiddikjara u tiddeciedi, fit-tielet lok, illi l-kuntratt ta' rahan iffirmit mill-esponenti nhar l-1 ta' Novembru, 2007, hawn fuq imsemmi, huwa wkoll null u bla effett billi l-kawza jew kunsiderazzjoni ta' dak il-kuntratt hija wahda falza u dana ghar-ragunijiet spjegati f'dan ir-rikors mahluf u illi ser jirrizultaw matul it-trattazzjoni ta' din il-kawza;

4. Sussidjarjament, tiddikjara u tiddeciedi, fir-raba' lok, illi l-kuntratt ta' rahan in kwantu jawtorizza lill-kumpannija bankarja konvenuta HSBC Bank Malta p.l.c. tapproprja flus tal-esponenti huwa null peress illi jmur kontra dak illi jiddisponi l-artikolu 1973 tal-Kodici Civili (Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta);

Bl-ispejjez kontra l-konvenuti illi huma minn issa ingunti in subizzjoni u b'rizerva ghal kull azzjoni ulterjuri spettanti lill-esponenti kontra l-konvenuti, jew min minnhom, inkluza l-azzjoni opportuna ghar-rifuzzjoni tal-kapital approprjat u l-imghaxjiet fuq l-istess, kif ukoll ghall-azzjoni kriminali u quddiem l-Awtorita ta' Malta dwar Servizzi Finanzjarji u naxxenti mill-agir tal-kumpannija bankarja konvenuta.

Rat ir-risposta guramentata tal-bank konvenut li tghid hekk:

1. Illi l-kont bankarju fiss numru 085-108447-102 intestat f'isem l-atturi u li l-istess atturi taw b'rahan a favur il-bank konvenut sabiex l-istess bank jaghti facilitajiet bankarji lill-konvenuti Gaetano Savery u Richline Savery Testa, kien ghalq fit-22 ta' Awwissu 2008 proprju peress li kien kont bankarju fiss b'data pre-determinata meta jaghlaq. Kien ghalhekk illi mal-iskadenza tat-terminu tal-imsemmi kont bankarju fiss il-fondi gew trasferiti f'kont bankarju fiss iehor bin-numru 085-108447-103. Il-bank konvenut kien ghalhekk intitolat illi jibqa' jzomm il-kont bankarju fiss numru 085-108447-103 bhala rahan b'sostituzzjoni tal-kont bankarju fiss numru 085-108447-102 li sal-mument li ghalq kien il-kont li qed jipprovdi rahan lill-bank konvenut.

2. Illi fuq il-pledge form (Dok. AVP1) datata l-1 ta' Novembru 2007 u ffirmata mill-atturi hemm pattwit illi "In consideration of your giving credit and banking facilities to Mr Gaetano Savery & Mrs Richline Testa Savery or to me/us consisting in a loan for the amount of Lm100,000 sanctioned on 05/10/2007, we have delivered by title of pledge to you by way of security upon the terms of the above pledge clauses the documents specified in the Schedule hereto which we declare to be within our disposition and control and free from any prior charge, and we further agree and acknowledge that any balances in any account or accounts which we may hereafter have in your possession ... are hereby pledged to you by way of security upon the terms of the above pledge clauses."

3. Illi dwar l-allegazzjoni tal-atturi li kien hemm zewg sanction letters mahruqa lill-konvenuti Savery datati 20 ta' Settembru 2007 u 5 ta' Ottubru 2007 jigi sottomess illi dak allegat mhux minnu. Kien hemm biss sanction letter wahda datata 5 ta' Ottubru 2007 illi fuq l-ewwel pagna taghha bi zvista tnizzlet id-data 20 ta' Settembru 2007. Fil-fatt fuq il-kumpliment tal-pagni tal-istess sanction letter tidher id-data 5 ta' Ottubru 2007.

4. Illi l-allegazzjoni tal-atturi li l-kunsens taghhom fuq il-kuntratt ta' rahan gie karpit b'qerq u ghemil doluz da parti tal-bank konvenut u ghalhekk null u bla effett hija kompletament infondata fil-fatt u fid-dritt u qed tigi kontestata bil-qawwa kollha.

5. Illi mhux minnu lanqas dak allegat mill-atturi li l-kuntratt ta' rahan iffirmit mill-atturi fl-1 ta' Novembru 2007 ghandu l-kawza jew konsiderazzjoni tieghu falza.

6. Illi mhux minnu li l-kuntratt ta' rahan de quo jikser id-disposizzjonijiet tal-artikolu 1973 tal-Kodici Civili. Flus, kif inhu ir-ghan mertu tal-kawza odjerna, ma jistghux jinbieghu u ghalhekk l-artikolu 1970 tal-Kodici Civili li ghalih jaghmel referenza l-artikolu 1973 ma hux applikabbli meta l-oggett moghti b'rahan huma flus u mhux oggetti mobbli ohra. Il-bank konvenut ghadda biex jeffettwa t-tpacija bejn l-ammont lilu dovut u l-ammont depozitat fil-kont bankarju moghti bhala rahan bis-sahha tal-artikolu 1968 tal-Kodici Civili u mhux bis-sahha tal-artikolu citat mill-atturi.

7. Illi mhux minnu li l-bank konvenut assuma xi obbligu versu l-atturi li jassigura l-mod li bih il-flus mislufa mill-konvenuti l-ohra kienu ser jigu utilizzati. Il-bank konvenut kien qed jaghti l-facilita bankarja lill-konvenuti l-ohra abbazi tar-raham konsistenti fi flus moghti mill-atturi. Is-sanction letter tispesifika li s-somma ta' Lm100,000 kienet qed tinghata b'self lill-konvenuti Savery u li dawn il-facilitajiet bankarji kienu qed jinghataw "To finance third party's share of purchase of land". Fil-fatt il-bank konvenut ma talab l-ebda garanzija ohra oltre l-kuntratt ta' rahan fuq imsemmi. Ghalhekk mal-iffirmar tal-pledge form gie konkluz il-kuntratt ta' self bejn il-bank u l-konvenuti Savery u ma kien mehtieg l-ebda azzjoni ohra da parti tal-bank konvenut.

8. Illi ma kien hemm l-ebda patt bejn il-partijiet li jikser id-disposizzjonijiet tal-artikoli 1970, 1971, 1972 jew 1973 tal-Kodici Civili.

9. Illi kien jispetta lill-atturi, kieku riedu, illi, qabel jaghtu flus fil-kont bankarju taghhom bhala rahan, jorbtu lill-konvenuti Savery bil-mod kif il-flejjes mislufa kienu sejrin jintuzaw. Jidher issa illi ghan-nuqqas taghhom l-atturi qed jittentaw jittfghu il-htija fuq il-bank konvenut.

10. Illi mal-prezentata tar-rikors guramentat taghhom l-atturi kienu fid-dover li jipprezentaw kopja awtentikata ta' kwalunkwe ftehim u/jew korrisondenza li huma kellhom mal-konvenuti Savery dwar is-self tas-somma ta' Lm100,000 u r-raham ghas-somma ta' Lm100,000. Mhux verosimili li il-ftehim ta' bejniethom dwar somma ta' kwazi kwart ta' miljun ewro sar biss verbalment. Dan in-nuqqas da parti tal-atturi li jipprezentaw id-dokumenti rilevanti kollha qed jippregudika lill-bank konvenut fil-formulazzjoni tal-eccezzjonijiet tieghu. Ghalhekk qed issir rizerva li jitressqu eccezzjonijiet ohra fi stadju ulterjuri, salv naturalment l-awtorizzazzjoni ta' din l-Onorabbli Qorti.

Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat ir-risposta guramentata tal-konvenut li tghid hekk:

1. Illi fl-ewwel lok, l-esponenti mhuwiex il-legittimu kontradittur fir-rigward ta' dawk it-talbiet attrici li saru fil-konfront tal-bank konvenut u ghandu jigi lliberat mill-osservanza tal-gudizzju fir-rigward bl-ispejjez kontra l-atturi.

2. Illi fit-tieni lok, it-transazzjoni mertu tal-kawza attrici hija frott ta' causa illecita stante illi effettivament, l-arrangement bejn l-atturi u l-esponenti ma kien xejn hlief operazzjoni kamuffata ta' uzura b'self ta' flus brati tal-imghax ta' ghoxrin fil-mija (20%) fis-sena u ghaldaqstant, l-azzjoni attrici ma tistax timexxi ai termini tal-artikolu 991 tal-Kap. 16 u l-atturi ma jistghux jiehdu vantagg mit-turpetiduni taghhom stess (ex turpi non oritur actio).

3. Illi fit-tielet lok, u dejjem bla pregudizzju ghas-suespost, l-imghax illi l-esponenti hallas lill-atturi ghandu jitnaqqas minn kwalunkwe ammont pretiz mill-atturi.

4. Illi l-anqas mhuwa minnu illi l-atturi ma kienux jafu kif ser jigu utilizzati l-fondi li l-bank konvenut pogga a disposizzjoni tal-esponenti u tali utilizzazzjoni saret bil-kunsens tal-atturi kif ser jigi ppruvat fil-kors ta' dina l-kawza.

5. Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat l-atti u n-noti ta' sottomissjonijiet prezentati;

Rat li l-kawza thalliet ghas-sentenza.

Ikkunsidrat

Fatti

F'din il-kawza l-atturi qed jippruvaw ixejnu l-azzjoni tal-bank HSBC meta l-istess bank appropria somma flus mill-kont bankarju tal-atturi bi tpacija ghal rahan li l-istess atturi ghamlu mal-bank ghal hlas ta' debitu tal-konvenuti Savery liema debitu ma thallasx. L-atturi qed jibbazaw il-pretensjoni taghhom fuq l-allegazzjoni illi (1) il-kunsens taghhom ghal tali kuntratt ta' rahan gie karpit b'qerq u ghemil doluz da part ital-bank u jew il-konvenuti Savery; (2) il-kuntratt ta' rahan hu null ghax il-kawza jew konsiderazzjoni hi falza; (3) il-bank ma setax jappropra u jpaci bi flus tal-atturi f'kont bankarju partikolari meta l-ftehim sar fuq kont bankarju differenti; (4) il-bank ma kellu ebda jedd jappropra flus tal-esponenti direttament mill-kont bankarju taghhom ghax hu projbit skont l-artikolu 1973 tal-Kap. 16 u kwindi l-kuntratt hu null.

Bhala fatti fil-qosor jirrizulta illi l-konvenuti Gaetano Savery kien gia kellu relazzjoni bankarja mal-HSBC qabel inqala' l-kaz. Kellu xi ftehim ta' self u overdraft u kellu kondotta tajba mal-bank u kien maghruf li jinnegozja fil-proprjeta. Kien ihallas is-self b'pagamenti regolari u kellu assi likwidi mal-istess bank. Il-konvenut Savery kien issellef ukoll biex jixtri ufficji fin-Naxxar u dwar liema l-bank kien talab dikjarazzjonijiet ta' taxxa dwar id-dhul tieghu u l-bank kien anki baghat ufficjali tieghu biex jiverfikaw il-proprjeta li kien ser jixtri. F'Settembru 2007 il-konvenut kien avvicina lil ufficjal tal-bank Peter Paul Sacco dwar negozju f'H'Attard u l-Gharghur/Bahar ic-Caghaq, tal-ahhar mertu tal-vertenza fejn il-bank gie infurmat li l-istess konvenut u hames investituri ohra kienu interessati jixtru dawn il-proprjetajiet bil-prezz ta' Lm360,000. Qallu wkoll li l-attur wiehed mill-investituri, ma kellux likwidita izda kellu kont fiss mal-bank. Il-bank ma staqsiegh ghall-identita tal-investituri l-ohra ghax il-bank ma dahalx fil-kwistjoni tal-akkwist.

Jidher li l-konvenut kien sar jaf lil atturi permezz ta' konoxxenza komuni, certu lan Vella ghal habta ta' Mejju 2007. Savery kien qal lil Vella bl-izvilupp u ried xi investituri. Vella kien jaf lil attur li kellu xi flus li xtaq jinvesti, u qallu b'Savery u iddeskrivih bhala persuna affidabbli. L-attur iltaqa' ma' Savery fl-ufficcju ta' dan tal-ahhar fix-Naxxar u dan spjegalu dwar l-izvilupp u meta l-attur qallu li l-flus tieghu kienu marbuta fil-bank cioe Lm100,000, Savery qallu li seta' jsir rahan mal-bank u Savery jkun jista' jissellef mill-bank. Il-konvenut qallu li l-atturi kienu qed jistennew qliegh ta' madwar Lm60,000 mill-investment taghhom fuq medda ta' tlett snin. Il-verzjoni ta' Savery hi ftit differenti pero l-iskop tal-intendiment kien l-istess. L-attur tkellem ma' martu u stiednu lil konvenut f'darhom fejn iddiskutew il-progett. Il-konvenut kien stedinhom jtkellmu mal-bank manager tieghu dwar l-affidabilita tieghu u qalilhom ukoll li l-profitti setghu jircevuhom bil-quddiem permezz ta' assenji li jkunu pagabbli kull tlett xhur jew sitt xhur. Il-konvenut ukoll jaghti verzjoni ftit different ital-laqgha billi jghid li l-atturi riedu garanzija ghall investment permezz ta' assikurazzjoni fuq il-hajja tal-konvenut.

Jidher li ntlahaq ftehim bejn l-atturi u l-konvenut li l-atturi jiggarrantixxu self bankarju favur il-konvenut b'rahan tal-kont bankarju taghhom mal-istess bank. Il-konvenut jikkonferma li l-qliegh kellu jikkonsisti f'pagamenti ta' Lm5,000 kull tlett xhur fuq medda ta' tlett snin. Il-ftehim kien jirrigwarda l-proprjeta ta' Bahar ic-Caghaq (Gharghur). L-attur jinsisti li hu ha din id-decizjoni ghax huma wkoll kienu premier clients mal-bank u l-bank kien jaf x'inhu jaghmel meta jaghti self. L-attur mar ukoll jara l-proprjeta ta' Bahar ic-Caghaq.

Il-bank, affrontat bit-talba li jsir self lil konvenut u bhala garanzija isir ir-rahan mill-kont bankarju tal-atturi, dehrlu li l-garanzija kienet tajba, ma kienx hemm riskju fuq is-self u ghalhekk ma kienx necessarju investigazzjoni aktar approfondita dwar in-negozju li b'rabta mieghu kien ser jinghata s-self. L-istess manager Peter Paul Sacco kien talab l-awtorizzazzjoni tal-area commercial manager dwar is-self u din l-awtorizzazzjoni nghatat, kemm minhabba l-mod kif il-konvenut kien ihaddem il-kontijiet li kellu mal-bank u kif ukoll ghaliex il-konvenuti kellhom depoziti bankarji in excess ta' Lm100,000 mal-istess bank, apparti r-rahan li kien ser jinghata in

konnessjoni mas-self il-gdid. Minhabba dan ir-raham, il-manager Peter Paul Sacco ma ghamilx verifiki dwar il-proprjeta li Savery kien ser jakkwista, il-ftehim li kellu ma' investituri ohra u l-pagamenti li kellhom isiru tal-bank b'referenza ghall-introjtu tal-konvenuti.

Peter Paul Sacco tkellem mal-attur darba wahda biss b'telefonata li saritlu mill-attur war l-hrug tas-sanction letter ghas-self u qabel l-iffirmar tal-kuntratt ta' rahan. F'din it-telefonata x-xhud gie mistoqsi dwar l-affidabilita tal-konvenut u x-xhud li ma xtaqx jirrispondi minhabba kwistjonijiet ta' rapport ta' kunfidenzjalita mal-klijenti tal-bank, pero fl-ahhar kien qal lil attur li l-konvenut dejjem onora l-obbligi tieghu mal-bank. L-attur isostni li fil-fatt Sacco qallu izjed minn hekk u qallu li r-raham kien dwar l-izvilupp tal-proprjeta immobbli, li l-konvenut kien klijent stmat tal-bank u kien ta' min jorbot fuqu u kien negozjant tajjeb. L-attur jghid li serra rasu mill-kuntratt ta' rahan a bazi ta' din ir-rakkomandazzjoni.

Il-bank hareg is-self lil konvenut fl-20 ta' Settembru 2007 bl-iskop 'to finance third party's share of purchase of land'.

Wara li l-attur kellew lil Peter Paul Sacco iddeciedew li jkomplu bl-investment. Iltaqghu mal-konvenut u ftehm li l-konvenut jiehu self mill-bank garantit bir-raham ta' flus tal-atturi. Il-flus kellhom jintuzaw ghall-izvilupp tal-proprjeta b'Bahar ic-Caghaq. Il-qliegħ tal-attur kellu jsir permezz ta' assenji magħmula mill-konvenut bil-quddiem pagabbli kull tlett xhur fuq medda ta' tlett snin. Il-konvenut ukoll ikkonsenja cheque ta' Lm100,000 lil attur biex iserrhilhom rashom mill-investment. Il-konvenut anki tahom il-pjanti tal-izvilupp u wara ftit tahom l-abbozz tal-kuntratt tar-raham li l-atturi urewh anki lin-Nutar tagħhom Pierre Falzon. Fil-fatt l-attur kien ingħata parir min Nutar Falzon li fil-kuntratt ta' rahan issir referenza specifika għas-sanction letter in kwistjoni, u li l-istess sanction letter kellha tigi annessa mal-kuntratt. Dawn il-proposti għall-emendi fil-kuntratt ta' rahan kienu jehtiegu l-approvazzjoni tal-Head Office tal-Bank konvenut, u kienu wkoll holqu d-diffikulta li sabiex tigi annessa l-imsemmija sanction letter li kien inharget favur il-konvenuti Savery, mal-kuntratt ta' rahan tal-atturi, kien se jkun hemm ksur tas-sigriet bankarju. Biex tigi sorvolata din id-diffikulta', il-Bank konvenut abbozza verzjoni tas-sanction letter li fiha ma kienx hemm

referenza għall-facilitajiet bankarji tal-konvenuti Savery, għajr għas-self ta' Lm100,000. Gara li fir-redazzjoni ta' din il-verzjoni, l-ufficjali tal-Bank zammew id-data originali tal-20 ta' Settembru 2007 fuq l-ewwel pagna tad-dokument, filwaqt li d-data tal-5 t'Ottubru 2007 giet indikata fuq il-pagni sussegwenti. Hadd ma nduna b'din id-diskrepanza u din il-verzjoni tas-sanction letter giet immessa mill-Bank konvenut. Kien biss wara li l-kuntratt ta' rahan kien iffirmit u gew ritomati lura flimkien mas-sanction letter in kwistjoni li giet skoperta din id-diskrepanza. Peress illi l-kuntratt ta' rahan kien qed jirreferi għal sanction letter datata 5 t'Ottubru 2007, filwaqt li d-dokument anness bhala tali sanction letter kellu d-data tal-20 ta' Settembru 2007 indikata fuq l-ewwel pagna tagħha, Peter Paul Sacco għazel li jingassa bl-inka d-data tal-20 ta' Settembru 2007, u minflok kiteb bl-inka d-data tal-5 t'Ottubru 2007. Dan sehh qabel inqala' d-dizgwid li wassal għal din il-kawza.

Is-self tal-bank kellu jithallas f'ħames pagamenti semestrali ta' Lm20,000 kull wiehed. Kien biss l-ewwel wiehed li thallas. Sadattant il-kont bankarju tal-atturi immatura fit-22 ta' Awwissu 2008 u l-bank ittrasferixxa l-flus f'kont iehor b'numru gdid f'isem l-atturi.

Sadattant pero l-konvenut beda jhallas lil atturi ammont ta' Lm5,000 u fil-fatt hallashom Lm15,000 pero f'tit wara hajjarhom jinvestuhom fl-Ingilterra u hekk għamlu ufil-fatt thallsu kemm tal-investment u l-qliegh tiegħu. F'tit wara l-konvenut rega' hajjarhom b'investimnt iehor din id-darba ta' Lm30,000 u l-atturi tawh il-flus. F'tit zmien wara hajjarhom b'investment iehor ta' Lm30,000 u l-atturi regghu thajjru u taw lil konvenut din is-somma wkoll. F'Dicembru 2008 kien wasal biex jagħlaq cheque ta' Lm5,000 bhala hlas tal-flus mogħtija b'rahan u hlas lura ta' wiehed mill-investimenti. Din id-darba l-konvenut naqas li jhallas u kien laqqagħhom ma' certu Egizjan li miegħu l-konvenut suppost kellu xi negozju biex jispjegalhom x'kien qed jigri u l-atturi ntabu jagħtuhom Lm10,000 biex tigi rilaxxata bagalja mimlija flus mizmuma fl-ajruport. L-atturi rrifjutaw u ndunaw li kienu dahlu fl-inkwiet. Wara hafna tahbit il-konvenut hallashom €3,000 sakemm fl-aħhar ammetta li kellu problem finanzjarji.

Meta Savery naqas li jhallas anki lil bank għas-self garantit b'rahan, il-bank ipprova jikkomunika ma' Savery u f'wahda mill-komunikazzjonijiet infurmahom li kien qiegħed

barra fuq negozju. Il-bank ikkomunika mal-atturi fuq il-kwistjoni u fuq il-possibilita li l-bank jdur ghar rahan fin-nuqqas ta' hlas. Dan kien ghal habta ta' Mejju 2009. L-attur talab zmien biex tigi rizolta l-kwistjoni pero xejn ma nbidel. F'Lulju 2009 il-bank approprija l-flus mirhuma u pacihom mad-dejn dovut minn Savery. L-atturi gew infurmati b'ittra tat-23 ta' Lulju 2009, fejn gew infurmati li ttiehdet is-somma ta' €212,263.99 mill-kont bankarju tagghom u l-bilanc rimanenti gie rifuz lil atturi fuq struzzjonijiet moghtija mill-atturi fuq talba tal-bank.

Bhala punt ta' informazzjoni, irrizulta li Savery kien qed jircevi somom sostanzjali minn persuni ohra wara li hajjar lill-atturi jinvestu, sakemm il-kredituri ta' Savery saru kbar wisq biex ilahhaq mal-hlasijiet minn flus li kien idahhal minn investituri godda. Savery kien anki gie arrestat fejn fl-istqarrija ammetta li l-flus li ssellef mill-bank garantit mill-atturi tahom lil Egizjan biex jinvestihom f'Dubai u dan dahak bih. Il-konvenut isostni li l-atturi kienu jafu li l-flus kienu ser jintuzaw ghal progetti ohra. Il-konvenut gie mressaq il-Qorti u fil-15 ta' Novembru 2013 gie misjub hati ta' truffa u misapproprijazzjoni ghad-dannu tal-atturi fuq ammissjoni tal-istess Savery u gie kkundannat tlett snin habs.

Konsiderazzjonijiet legali

Eccezzjoni li l-konvenut Gaetano Savery mhux legittimu kontradittur

Il-konvenut isostni li ma kellux jitharrek ghal talbiet konnessi mal-bank. Din l-eccezzjoni hi infondata. Il-kawza attrici tirrigwarda l-kuntratt ta' rahan u wahda mill-premessi hi li l-kunsens ghal dan il-kuntratt gie karpit b'qerq u ghemil doluz da parti tal-bank u tal-konvenuti. Il-prezenza tal-konvenuti kollha ghalhekk hi indispensabbli fid-determinazzjoni tar-responsabilta li tista' tinsorgi mir-rapport guridiku li l-atturi qed jittentaw jimpunjaw. In oltre d-decizjoni fuq il-validita tal-kuntratt ta' rahan tirrendi l-prezenza f'dan il-gudizzju da parti tal-konvenuti bhala necessarja. F'kaz li l-kuntratt ta' rahan jigi dikjarat null, allura l-bank ikollu jirrifondi l-flus approprijati li jfisser li d-debitu tal-konjugi Savery mal-bank permezz tas-self garantit bir-raham ghadu mhux estint.

Eccezzjoni tal-konvenut Savery li t-transazzjoni mertu tal-kawza hi frott ta' kawza illecita

Din l-eccezzjoni ma fihix mertu ghaliex il-kawza hi dwar il-kuntratt ta' rahan u l-konvenut qed jallega li l-causa illecita gejjja mill-fatt allegat illi l-ftehim bejnu u l-atturi kien jikkonfigura imghax oltre dawk permessi bil-ligi. Bhal fatt in-negozju bejn l-atturi u l-konvenuti Savery mhuiex il-mertu ta' din il-kawza izda l-kuntratt ta' rahan bejn l-atturi u l-bank, kuntratt accessorju ghal kuntratt ta' self bejn il-konvenuti Savery lil hinn mill-kuntratt ta' rahan u ghalhekk ma jistax ikun ta' xkiel ghal mertu ta' din il-kawza.

Eccezzjoni tal-konvenuti Savery li kull imghax imhallas minnu lil atturi ghandu jitnaqqas minn kwalunkwe ammont pretiz mill-atturi

Din l-eccezzjoni hi estraneja ghal mertu tal-kawza ghax it-talbiet attrici sakemm jolqtu l-mertu f'din l-istanza mhux intizi ghal konsegwiment ta' dak dovut lilhom mill-konvenut Savery.

Talba attrici li l-kunsens tal-atturi kien vizjat b'qerq u ghemil doluz

L-artikolu 981(1) tal-Kodici Civili jipprovdi:

L-eghmil doluz huwa motiv ta' nullita tal-ftehim, meta l-inganni maghmulin minn wahda mill-partijiet ikunu tali illi minghajrhom il-parti l-ohra ma kenitx tikkuntratta.

Hu car illi l-kuntratt ta' rahan sehh bejn il-bank konvenut u l-atturi. Il-konvenuti Savery ghalkemm ma kienux parti fih, pero kellhom interess fih u ffirmawh. Dan ma jaghmilhomx parti ghax huma ma taw ebda rahan izda kienu biss xhieda akkwiezzenti ghar-raham li l-atturi taw lil bank biex jinhareg self lil Savery skond ma jidher fil-premessi tal-istess kuntratt ta' rahan. Il-kuntratt gie perfezzjonat minghajr il-partecipazzjoni u l-kunsens ta' Savery. Kif jghid l-abbli perit legali:

Illu huwa minnu li skont il-ligi biex l-ghemil doluz jikkostitwixxi motiv ghar-rexxissjoni ta' kuntratt, dak l-ghemil irid ikun gie perpetrat mill-kontraent l-iehor. Dan kuntrarjament ghall-vjolenza, li b'disposizzjoni espressa tal-ligi tikkostitwixxi motiv ta' rexxissjoni anke fejn din tigi mwettqa minn terz - a tenur tal-Artikolu 977(1) tal-Kodici Civili. Madanakollu, kemm id-duttrina u

kemm il-gurisprudenza ammettew il-possibilita' li r-rexxissjoni tal-ftehim abbazi ta' l-ghemil doluz jista' jigi akkordat fejn dak l-ghemil doluz jitwettaq minn terz, b'dan li l-kontraent l-iehor ikun xjenti u passivament komplici ghall-istess ... Fi kliem iehor, biex l-atturi jirnexxu f'dan l-ilment taghhom, mhux sufficcjenti li huma jippruvaw li gew ingannati mill-konvenuti Savery. Huma jridu jippruvaw ukoll li dan l-ingann sehh bil-komplicita' attiva jew passiva tal-Bank konvenut. Fin-nuqqas ta' din il-prova, l-ilment taghhom ifalli.

Kif inghad fil-kawza **George Portelli vs Ivan John Felice** (PA 28/07/2004):

Biex il-qerq jolqot il-kunsens tal-parti f'kuntratt u jhassar is-siwi tal-istess kunsens, jehtieg li (a) jithaddmu mezzi jew atti qarrieqa; (b) li jkunu jihom infushom gravi (c) b'mod li jkunu determinanti ghan-negozju li jkun sar bejn il-partijiet, u (d), fuq kollox, li tali mezzi jew atti jkunu twettqu mill-parti l-ohra. Biex il-qerq ikun gravi, irid ikun tali li persuna ta' dehen ordinarju ma jaghrafx li jkun gie mqarraq u jkun ghemil li jmur lil hinn minn ftahir ezagerat dwar xi kwalita' tal-oggett tan-negozju, u li kieku ma kienx ghal dak il-qerq, kieku ma kienx jidhol fin-negozju in kwestjoni.

Il-Qorti hi tal-fehma illi jirrizulta mill-provi li riassunt taghhom gew elenkati aktar qabel f'din is-sentenza, illi l-konvenut Savery qarraq u inganna bl-atturi meta heggighom jinvestu fi zvilupp ta' proprjeta f'Malta meta fil-fatt jirrizulta mill-provi li l-konvenju fuq din l-art gie rexiss minnu fl-2008 u l-flus li ssellef Savery garantiti bir-ghan tal-atturi intuzaw ghal skopijiet ohra xejn cari u ta' lecita dubjuza li zgur l-atturi ma kienux jafu bihom u li kieku kienu jafu bihom ma kienux jafdaw flushom b'dak il-mod. Il-Qorti ma temminx lil Savery li l-atturi kienu jafu bl-iskop daqs kemm hi konvinta li l-bank seta' kellu hjiel tat-tahwid li dahal fih Savery. Hu minnu illi saru 'investimenti' mill-atturi mal-konvenut Savery wara r-ghan pero l-Qorti tattribwixxi dan ghall-entuzjazmu bla kawtela ragonevoli tal-atturi li jaraw introjtu kbir u malajr ghall-investment taghhom. Il-provi tal-pulizija li ngiebu dwar l-imgieba ta' Savery taghti kredibilita' lil verzjoni tal-atturi li kienu gew ingannati bl-ikrah u bil-kbir mill-konvenut Savery biex inehhu l-kontroll ta' flushom u jafdawhom f'idejn Savery jew ghall-uzu ta' Savery.

Pero dan ma jfissirx illi l-bank kien komplici ta' dan kollu jew kien jaf bil-modus operandi tal-konvenut Savery. Ir-rexxissjoni tal-kuntratt ta' rahan tehtieg il-partecipazzjoni attiva jew passiva fl-ingann perpetrat minn Savery. Dan ma jirrizultax mill-provi bl-ebda mod. Jibda biex jinghad illi l-kuntratt ta' rahan sar fl-2007 meta ma kien ghad hemm ebda hjiel ta' dak li zviluppa minn-nofs l-2008 il-quddiem. Fil-fatt Savery fl-2007 ghamel konvenju biex jixtri l-proprjeta f'Bahar ic-Caghaq. Hu minnu illi

I-bank ma ghamilx xi ricerka approfondita fuq il-proprjeta li ghalha ried jissellef Savery pero dan ma jirrizultax li kien rizultat ta' xi xjenza ta' illecitu u agir dubjuz jew inkorrett ta' Savery. Anzi sa dak iz-zmien Savery kellu kontijiet bankarji salutari mal-bank u d-debiti mal-bank kienu jithallsu regolarment. Il-bank ma kellu ebda dubju fuq ir-reputazzjoni jew affidabilita tal-klijent tieghu u ebda prova ma ngiebet a rigward. Jista' wiehed jargumenta u jqis li l-bank ma tantx wera dik il-kawtela stretta li s-soltu juri meta jkun qed jislef pero f'dan il-kaz, il-bank kellu garanzija soda bir-raham u ghalhekk ma kellux dik il-hegga li solitament jara f'bank li jifli sew in-negozju konnes mad-debitu prospettiv qabel jirrilaxxa flus minn idejh.

Hu minnu illi l-atturi jsostnu illi huma accettaw li jaghtu l-garanzija ghax ir-rapprezentat tal-bank Peter Paul Sacco assikurahom mill-affidabilita ta' Savery u li kien businessman tajjed u li kien bniedem li jorbot fuqu u li kien cert li ser jonora s-self u li s-self kien qed isir ghall-izvilupp tal-proprjeta li ghalha kien ser isir is-self. Ix-xhud Sacco jixhed li hu qal biss li kien 'a reliable customer'. Kien x'kien id-diskors, biex ikun hemm l-ingann irid jirrizulta mhux biss li l-bank ftahar bil-kwalita ta' klijent li kellu, izda li hu jaf u kien komplici fil-fatt li Savery kien bi hsiebu jinganna u jqarraq bl-atturi u dan ma jirrizultax mill-provi. Il-bank, sal-mument li sar ir-raham ma kellux provi, almenu dak li jirrizulta mill-atti dwar agir dubjuz tal-konvenut Savery jew nuqqas ta' integrita, onesta jew affidabilita fir-relazzjoni kummercjali tieghu mal-bank. Jista' jinghad li l-bank kien legger mill-mod kif ittratta l-kwistjoni fis-sens li la darba kellu garanzija soda, ma tantx dahal f'dettall dwar l-iskop veru tas-self, avolja jidher li f'dak il-perjodu, il-konvenju kien fil-fatt sar minn Savery fuq il-proprjeta in kwistjoni. Pero l-leggerezza grosslana kienet da parti tal-atturi fir-relazzjoni diretta li kellhom ma' Savery u fl-informazzjoni li kellhom. L-atturi kienu jafu li s-self kien ser jittiehed 'to finance third party's share of purchase of land'. Din is-sanction leter kienu jaf biha tant li n-nutar taghom ried li tigi annessa mal-kuntratt tar-raham, qabel dan gie ffirmat. Is-self seta' ttiehed mill-atturi jew setghu talbu li s-self jigi abbinat mal-kuntratt tal-akkwist. Dan ma ghamluhx. Seta' fil-fatt dan ghamlu l-bank pero l-bank kien mohhu mistrieh minn flusu bil-garanzija tar-raham. Jista' wiehed ihares b'xetticizmu lejn dan l-agir tal-bank li jahseb biss fl-interessi partikolari tieghu pero dan ma jwassalx ghal ebda qerq jew ghemil doluz da parti tal-bank li jrendi l-kuntratt ta' rahan null minhabba difett fil-kunsens.

Nullita tal-kuntratt ta' rahan stante kawza jew konsiderazzjoni falza

L-atturi jsostnu li l-kawza tal-kuntratt ta' rahan hu l-iskop dikjarat fis-sanction letter tal-bank qabel l-ghoti tas-self cioe 'fo finance third party's share of purchase of land'.

Il-Qorti tqis li dan l-argument mhux korrett. Jista' jkun li dak kien il-hsieb, skop jew il-mottiv ghaliex l-atturi dahlu fil-kuntratt ta' rahan izda ma kienx il-kawza tal-ftehim ta' rahan. Il-kawza tal-ftehim tar-raham kienet l-ghoti ta' garanzija lil bank biex Savery jinghata self mill-bank. Din kienet l-unika kawza tal-kuntratt ta' rahan, kawza unika komuni li rabtet lil bank u l-atturi. Il-kawza mhix nieqsa ghax il-konvenut Savery ma akkwistax il-proprjeta ghal kwalsiasi raguni. L-iskop tal-atturi ghaliex huma accettaw li jidhlu fil-ftehim ta' rahan anki jekk b'rizultat ta' zball jew qerq maghmul da parti ta' Savery fil-konfront taghhom ma jista' qatt ifisser li safejn hemm ir-relazzjoni bejn il-bank u l-atturi, ir-raham spicca bla kawza jew kawza falza. Il-bazi guridika ghaliex sar ir-raham kien wiehed validu. Jekk ir-raguni ghaliex inghatat il-garanzija kienet falza, l-obbligazzjoni per se ma tistax titqies falza jew bla ebda kawza. Semmai l-kunsens jigi li nghata b'mod ivvizjat. Pero din il-kwistjoni gia giet ventilata u deciza aktar qabel u fejn il-Qorti sabet li f'dan il-kuntest, il-bank ma kellu ebda responsabilta legali ghaliex kellu jirrispondi ghal vizzju ta' kunsens kif allegat mill-atturi. Kif intqal fil-kawza **Joseph Farrugia vs Peter Paul Attard** (App Inf 19/09/2004) il-gudikant irid jiddetermina jekk il-kawza cioe l-oggett tal-valutazzjoni tikkonformax ruhha mal-ligi, inter alia, il-licejeta taghha. Dan hu dak li din il-Qorti qed tiddetermina u ma ssib xejn fl-oggett tal-kuntratt li jimmina l-validita tieghu.

Talba li l-bank konvenut approprja flus li ma kienux milquta mir-raham

L-artikolu 1964(2) tal-Kap. 16 jghid:

Il-hwejjeg li jistghu jinghataw b'raham huma hwejjeg mobbli u krediti u jeddijiet ohra dwar hwejjeg mobbli.

Qari tal-parti saljenti tal-kuntratt ta' rahan jghid hekk:

In consideration of your giving credit and banking facilities to Mr Gaetano Savery & Mrs Richline Testa Savery we have delivered by title of pledge to you by way of security upon the terms of the above pledge clauses

the documents specified in the Schedule hereto which, and we further agree and acknowledge that any stocks, shares, bonds, debentures or other securities, and balances in any account or accounts which we may hereafter have in your possession are hereby pledged to you by way of security upon the terms of the above pledge clauses.

4.6.3. Illi l-Iskeda li ghalha hemm referenza f'dan il-bran (u li tinsab a folio 10 tal-process) tirreferi ghal "FIXED DEPOSIT A/C 085-108447-102".

L-atturi jsostnu illi meta l-bank appropria l-flus dovuti lilu, dan ma sarx mill-ktieb tal-bank imsemmi fl-iskeda ghal kuntratt ta' rahan izda minn kont iehor li nfetah mill-bank wara li kien inghalaq il-kont imsemmi fl-iskeda li kien term deposit u l-flus gew trasferiti fil-kont il-gdid. Il-bank isostni illi r-rahan ma kienx tal-kont bankarju izda l-flus go fih depozitati.

Ir-rahan jippresupponi l-konsenja tal-oggett mirhun lil kreditur li hu obligat jikkustodixxi u jippreserva dak l-oggett sakemm jithallas il-kreditu, f'liema istanza l-kreditur obligat jirritorna l-oggett mirhun. Il-konsenja tal-oggett lil kreditur tisvesti lit-terz cioe dak li ta r-rahan mill-pussess u disponibilita tal-oggett (ara artikolu 1965 tal-Kap. 16). F'dan il-kaz pero jirrizulta ili l-istess atturi ntrabtu fl-istess kuntratt illi

Furthermore, I/We undertake to maintain at all times a minimum credit balance of Lm100,000 (Maltese liri one hundred thousand) and/or its equivalent in other approved currency or currencies on the account or accounts specified in the Schedule hereto, and the Bank may thereby refuse payment of any cheque or ther order the payment of which would reduce such balance below the said amount.

Hi l-fehma tal-Qorti illi din il-klawsola kienet torbot lil atturi li jzommu disponibbli ghal bank is-somma ta' Lm100,000 biex jonoraw ir-rahan maghmul pero kellhom kull kontroll u ghalhekk pussess ta' kull somma ohra li teccedi tali somma fl-istess bank u anki fl-istess kont jew kontijiet appartenenti lil atturi. Dan ifisser li r-rahan ma kienx tal-kont bankarju specifikament imsemmi izda tal-flus depozitati go fih cioe Lm100,000 fejn l-atturi ma kellhomx poter jiddisponu minnhom, izda minn kull ammont iehor li teccedi l-istess somma f'dan il-kont jew kull depozitu iehor mal-istess bank.

Ghalhekk hi l-fehma tal-Qorti illi r-rahan kien ta' flus mhux ta' kont bankarju specifiku u l-bdil tan-numru tal-kont ghax ghalaq iz-zmien tieghu u l-flus gew trasferiti ghal kont

gdid ma jbidel xejn min-natura u skop tar-raham cioe garanzija bis-somma ta' Lm100,000 li dejjem iridu jkunu disponibbli mill-assi tal-atturi fil-bank konvenut.

Hi l-fehma tal-Qorti illi l-kliem tal-kuntratt tar-raham kien determinabbli b'mod facli u logiku mill-istess dicitura tal-ftehim u ghalhekk l-argument tal-atturi mhux validu.

Nullita tal-kuntratt ta' rahan ghax jikser l-artikolu 1973 tal-Kap. 16

Dan l-artikolu jghid hekk:

Kull patt li jaghti s-setgha lill-kreditur li jiehu bi proprjeta r-raham, jew li jiddisponi minnu minghajr ma jhares il-procedura msemmija fl-artikolu 1970, jew li jnehhi lil-kreditur jew lid-debitur il-jedd li jitlob il-bejgh tar-raham kif jinghad fl-artikoli 1970, 1971 u 1972, huwa null.

Din id-dispozizzjoni hi cara. Ma hemm ebda patt kommissorju fir-raham, ghalkemm il-gurisprudenza accettat li taghti fakulta li l-kreditur japproprja ruhu mill-oggett mirhun bi ftehim mad-debitur wara l-kuntratt ta' rahan (ara **Carmela Cordina vs Emanuele Gatt**, PA 31/10/1917).

Illi fil-kaz odjern jidher car illi l-bank approprja r-raham bi tpacija ghad-debitu dovut minn Savery wara li dan ma hallasx id-debitu. Jirrizulta wkoll illi l-bank ma dahal f'ebda ftehim mal-atturi biex jaghmel hekk wara li gie iffirmit il-ftehim ta' rahan.

Hu minnu illi dan kien rahan ta' flus u ghalhekk tqum id-domanda xi pregudizzju seta' jsofri l-attur billi l-bank japproprja ruhu minn somma mirhuna gia ezistenti u fejn l-ammont kien wiehed inekwivoku u mhux fluttwanti. Dan mhux kaz ta' immobbli fejn il-prezz f'bejgh jista' jkun differenti milli kieku l-bank izomm il-proprjeta mirhuna b'valur li jista' ma jkunx dak gust. Il-bank ma jistax ibiegh flus biex jerga' jehodhom. Il-bank konvenut ghamel referenza ghal kuncett ezistenti fil-ligi Taljana ghal pegni irregolari izda din il-Qorti tqis li dan il-kuncett ma jezistix fil-ligi Maltija. Anzi ghal kuntrarju l-ligi hi cara hafna fuq il-punt, iktar u iktar meta l-artikolu 1974 tal-Kap. 16 jghid li d-debitur jibqa' sid tal-haga mirhuna sakemm ma tigix lillu mnehhija l-proprjeta taghha, li timplika mod forzat ossia gudizjarju kif dan ghandu jsehh.

Il-gurisprudenza ammettiet eccezzjoni kif fuq inghad ghal fatt li l-kreditur jista' japproprja ruhu mir-ghan bil-kunsens tad-debitur cioe min ta r-ghan wara li jkun seh il-kuntratt ta' rahan. Il-ligi wkoll issemi eccezzjoni ohra li dahlet fis-sehh fil-1975 cioe l-artikolu 1968 li jghid hekk:

- (1) Meta l-haga mirhuna tkun kreditu. il-kreditur li favur tieghu jsir ir-ghan ikun responsabbli ghall-gbir ta' dak il-kreditu meta jaghlaq, u ghandu jqiegheed il-flejjes jew oggetti l-ohra ricevuti jew kif miftiehem jew, f'nuqqas ta' ftehim, kif il-qorti tista' tiddeciedi.
- (2) Jekk id-dejn garantit b'ghan ikun dovut, il-kreditur li favur tieghu jsir ir-ghan jista' jzomm, minn kull flejjes ricevuti kif intqal qabel, ammont li jkun bizzejjed biex jissodisfa l-jeddijiet tieghu u ghandu jikkunsinna l-bqija lil min jaghti r-ghan; u jekk il-haga li tigi ricevuta ma tkunx flus, dan jista' jghaddi ghall-bejgh tal-haga kif provdut fl-artikolu 1970.
- (3) Il-kreditur ta' dejn li jkun garantit bir-ghan ta' kreditu iehor jista', f'kull zmien wara li l-kreditu tieghu jkun dovut, jitlob li l-kreditu mirhun favur tieghu jinghata lilu bi hlas sal-ammont tal-kreditu tieghu.

Anke l-artikolu 1977 jaghmel ukoll eccezzjoni fuq l-imghax u jghid:

- (1) Jekk il-haga mirhuna taghti mghaxijiet jew utli ohra, il-kreditur ghandu jnaqqas dawn l-imghaxijiet jew utli ohra mill-imghaxijiet li jkollu jiehu.
- (2) Jekk id-dejn, li biex jaghmel tajjeb ghalih ir-ghan ikun gie moghti, ma jkunx igib imghax, it-tnaqqis isir mill-kapital tad-dejn.
- (3) Kull patt kuntrarju ghad-disposizzjonijiet ta' dan l-artikolu, hu null.

Pero dawn l-artikoli ma jsolvux il-kwezit in kwistjoni u l-Qorti ma tqis li jista jkun hemm diskrezzjoni afdati lil din il-Qorti biex taccetta li l-bank japproprja ruhu mill-flus depozitati fil-bank f'kontijiet tal-atturi bla ebda awtorizzazzjoni mill-ligi jew mill-Qorti. Il-Qorti tqis li l-lanzanza tal-atturi hi gustifikata u l-bank konvenut naqas u ma mexiex skond il-ligi. Fil-fehma tal-Qorti, il-bank kellu jitlob lil Qorti bi procedura kontenzjuza sabiex jigi awtorizzat jizbanka l-flus bi dritt skont il-kuntratt ta' rahan afdat minnu. Ma jfissirx li l-kuntratt ta' rahan hu affett minn nullita kif qed jallegaw l-atturi izda l-approprijazzjoni tal-flus mill-kont bankarju bla awtorizzazzjoni hi intempestiva u bal fundament legali.

Decide

Ghal dawn ir-ragunijiet il-Qorti tichad l-ewwel tlett talbiet attrici, filwaqt li ghar-rigward tar-raba' talba tiddikjara li ghalkemm il-kuntratt ta' rahan hu validu, il-bank ma kellux jedd japproprja l-flus depozitati tal-atturi bi tpacija ghal kreditu dovut lil bank qabel

ma jitlob u jottjeni l-approvazzjoni u l-awtorizzazzjoni tal-Qorti wara d-debita procedura gudizjarja, u ghalhekk qed tintlaqa' r-raba' talba b'dan il-mod limitat. Spejjez ghandhom jigu sopportati tlett kwart mill-atturi u kwart mill-bank konvenut. Il-konvenuti Savery ihallsu l-ispejjez taghhom.

Onor. Mark Chetcuti LL.D.

Imhallef

Anne Xuereb

Deputat Registratur